

ถอดบทเรียนการประชุมวิชาการประจำปี HA National Forum ครั้งที่ 22

Towards Scaling Up and Resilience in Healthcare

เรื่อง “R2R ผ่านทางต้น เขียววิถีเรียนแสนสนุกในยุคโควิด”

วันพุธที่ 9 มีนาคม 2565 เวลา 13.00 - 14.30 น.

รูปแบบผสมผสาน ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์ และสถานที่
ณ อาคารอิมแพ็คฟอรัม อาคาร 4 ศูนย์การประชุมอิมแพ็ค ฟอรัม เมืองทองธานี

วิทยากรร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้

พญ.อารีรัตน์ สิริพงศ์พันธ์

พญ.ธิดารัตน์ ปุณณะชัยศิริ

ผศ.นพ.พนม เกตุมาน

สำนักวิชาแพทยศาสตร์ ม.เทคโนโลยีสุรนารี

คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล

คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล

ผู้ดำเนินรายการ

รศ. ดร. พญ.ภัทรวลัย ตลิ่งจิตกร

คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล

พญ.ธิดารัตน์ ปุณณะชัยศิริ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล นำเสนอที่มาของการศึกษาวิจัย ความเครียดในนักศึกษาแพทย์ และการสนับสนุนที่ต้องการได้จากโรงเรียนแพทย์ในช่วงโควิด-19 โดย สถานการณ์โควิด-19 มีจำนวนผู้ป่วยเข้ารับบริการที่โรงพยาบาลลดลง ในแผนกจิตเวชศาสตร์เองก็เช่นกัน โดยมีการผลัดเปลี่ยนบทบาทไปทำงานยังแผนกอื่น ๆ และถือเป็นโอกาสที่ดีในการรวมตัวเพื่อทำงานวิจัย เพราะมีประชาชน/บุคลากรหลายกลุ่มที่ได้รับผลกระทบในสถานการณ์นี้ ไม่ว่าจะเป็นบุคลากรด่านหน้า บุคคลทั่วไป นักศึกษาแพทย์ หรือในเด็ก แต่พบว่าในกลุ่มนักศึกษาแพทย์มีความเครียดสูง ทั้งเรื่องการเรียน การขึ้นหอผู้ป่วย การมีความเสี่ยงในการติดเชื้อ การปรับตัวเรื่องการเรียน จึงมีการปรึกษาเพื่อให้เกิดโครงการนี้ขึ้นมา ร่วมกับการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยพัฒนางานประจำสู่งานวิจัย (R2R)

ด้านกระบวนการดำเนินงานวิจัย มีการรวบรวมโรงเรียนแพทย์ทั้งหมด 11 แห่ง ซึ่งได้รับความร่วมมืออย่างดี แต่พบอุปสรรคบ้างเนื่องจากต้องรวบรวมข้อมูลให้ไว เพื่อนำผลไปใช้ปรับปรุงการเรียนการสอน และผู้วิจัยไม่มีประสบการณ์ในการทำวิจัยแบบออนไลน์ จึงต้องมีการศึกษากระบวนการทำวิจัยในการเก็บข้อมูลให้ปลอดภัย หลังจากนั้นจึงมีการเก็บข้อมูลผ่าน google form

พญ.อารีรัตน์ สิริพงศ์พันธ์ สำนักวิชาแพทยศาสตร์ ม.เทคโนโลยีสุรนารี เป็น 1 ใน 11 โรงเรียนแพทย์ที่ร่วมโครงการ นำเสนอบริบทและการดำเนินการวิจัย ซึ่งทางมหาวิทยาลัยมีปัญหาค้าง ๆ กับของคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มีการปรับแผนในการทำงานตามนโยบายของโรงพยาบาล ในการเก็บข้อมูลใช้

การประชาสัมพันธ์และเก็บแบบสอบถามผ่านระบบ ปัญหาที่พบคือ การตอบกลับแบบสอบถามมีจำนวนน้อย ต้องใช้การประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง และได้รับแบบสอบถามกลับจากชั้นปรีคลินิกเป็นส่วนใหญ่ ต้องใช้วิธีการกระตุ้นเพื่อให้ได้การตอบกลับแบบสอบถามที่หลากหลาย

ผศ. นพ.พนม เกตุมาน คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล หนึ่งในผู้ก่อตั้ง fanpage “ก่อการครูแพทย์” มุ่งสร้างการเปลี่ยนแปลงในการเป็นครูแพทย์โดย Transformative Learning (TL) โดยให้แนวคิดที่ว่า ถ้าผู้สอนมีความสุข ผู้เรียนก็มีความสุขด้วย page “ก่อการครูแพทย์” รวบรวมเครื่องมือต่าง ๆ ให้กับอาจารย์แพทย์ในการจัดการเรียนการสอนให้สนุก และมีประสิทธิภาพ กลายเป็น community ในการเรียนรู้ ใช้วิธีการสอนแบบออนไลน์ได้ โดยทั้งผู้สอนและผู้เรียนมีความสุข ทำให้นักเรียนไม่เกิดความเครียด

รศ. ดร. พญ.ภัทรวลัย ตลิ่งจิตร คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล ได้กล่าวสรุปว่า ก่อนการสอนให้นักเรียนมีความสุขได้ ผู้สอนต้องมีความสุขก่อน

พญ.จิตราภรณ์ ปุณณะชัยศิริ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล นำเสนอผลการวิจัยว่าส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนแพทย์ขนาดกลาง ระดับความเครียดของนักศึกษาอยู่ระดับค่อนข้างสูง ถ้าเทียบกับปี 2010 มีความแตกต่างค่อนข้างมาก มีระดับความเครียดที่สูงขึ้น โดยมีปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดคือ เพศหญิง มีโรคเกี่ยวกับจิตเวชเดิม ไม่มีที่พึ่งทางใจ มาจากครอบครัวที่มีรายได้น้อย อยู่ในโรงเรียนแพทย์ขนาดเล็ก ผลการวิจัยเกี่ยวกับสาเหตุของความเครียด คือ กลัวความผิดพลาดของระบบระหว่างการสอบ ความไม่แน่นอนของระบบการเรียนการสอน ขาดประสบการณ์ในชั้นคลินิก เป็นต้น

ผลการวิจัยการสนับสนุนพบว่าโรงเรียนแพทย์ขนาดใหญ่ให้ความช่วยเหลือดีกว่าโรงเรียนแพทย์ขนาดกลางและขนาดเล็กในด้านการเรียนการสอน สุขภาพจิต การจัดกิจกรรมเพื่อเพิ่มทักษะทางคลินิก โดยนักศึกษาต้องการการสนับสนุนในด้านกิจกรรมผ่อนคลายความเครียด ระบบสุขภาพจิต กิจกรรมเพิ่มพูนประสบการณ์ทางชั้นคลินิก ทุนช่วยเหลือสนับสนุน ด้านอื่น ๆ เช่น การเรียนการสอนออนไลน์ (สัญญาณอินเทอร์เน็ต) แนวทางการเรียนการสอนที่ชัดเจน สามารถย้อนหลังดูการเรียนการสอนได้ การสั่งงานที่มากเกินไป เอกสารประกอบการสอน และการเงิน เป็นต้น

การนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ โดยภายในสถาบันมีการนำเสนอใน R2R core team กรรมการบริหารคณะฯ เพื่อให้ผู้บริหารรับทราบและให้การช่วยเหลือสนับสนุน งานกิจการนักศึกษามีการประชาสัมพันธ์การให้ทุน ให้อุปกรณ์การเรียน เป็นต้น สำหรับการนำเสนอผลงานวิจัยภายนอกสถาบัน มีการนำเสนอในงานวิชาการต่าง ๆ และตีพิมพ์ในวารสาร

รศ. ดร. พญ.ภัทรวลัย ตลิ่งจิตร คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล สรุปประเด็นว่าการทำงานวิจัยควรนำผลการวิจัยไปใช้จริงในการทำงาน โดยหน่วย R2R ช่วยในการพัฒนาโครงสร้าง การขอทุน ใช้เครื่องมือ R2R ในการแก้ปัญหาหน้างาน และนำผลวิจัยไปพัฒนางานต่อไป

พญ.อารีรัตน์ สิริพงศ์พันธ์ สำนักวิชาแพทยศาสตร์ ม.เทคโนโลยีสุรนารี ได้นำผลการวิจัยไปใช้โดยการจัดกิจกรรมผ่อนคลาย มีทุนการศึกษา ระบบปรึกษาด้านสุขภาพจิต นำข้อมูลกลับไปเสนอยังผู้บริหาร โดยมีการพัฒนาต่อยอดเป็นงานวิจัยอีก 2 เรื่อง

ผศ. นพ.พนม เกตุมาน คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนโดยใช้ TL หัวใจของเรื่องนี้คือการมีส่วนร่วม ได้สัมผัส ได้ทำ ได้คิด ได้พูดคุยในประเด็นที่ได้เรียนรู้ การสอนอาจใช้คำถาม ใช้ประเด็นปัญหา ให้ได้คิด บูรณาการหลายภาควิชาได้ จะทำให้นักศึกษาสนุก และอยากเรียนรู้ ปรับบทบาทอาจารย์เป็นผู้กระตุ้น เป็นผู้อำนวยความสะดวกให้เรียนรู้ ชวนกันหาข้อมูล มีการ feedback อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ทำให้นักศึกษามีความคิดเชิงบวกและอยากพัฒนาต่อ โดยสถานการณ์ในปัจจุบัน ทำให้เกิด TL ได้ เรียนรู้ทั้งการระบอบ การแก้ไข พื้นฟู เป็นการเรียนรู้ที่สัมผัสกับชีวิตจริง ใช้เรื่องที่เป็นสถานการณ์ปัจจุบัน มากระตุ้นให้นักศึกษาเกิดความสนใจและอยากเรียนรู้ไปด้วยกัน

การทำ TL หากสามารถทำให้นักศึกษาสนุกและอยากเรียน นักศึกษาจะไปศึกษาและทำงานกันต่อได้ โดยอาจารย์ต้องเตรียมเนื้อหาทั้งหมดไว้ และนักศึกษาจะไปเรียนรู้เอง ต้องมีความเชื่อมั่นนักศึกษา

แนวคิดว่า TL in workplace ควรมีการสนับสนุนให้ทุกหน่วยงานดำเนินการทั้งระดับภาควิชา และคณะฯ เพราะเชื่อว่าชีวิตการทำงานจะดีขึ้นมาก การเรียนรู้ร่วมกันทำให้เกิดการพัฒนาไปทางด้านบวก เปลี่ยนแปลงไปสู่องค์กรที่มีความสุขร่วมกัน และประสิทธิภาพงานจะเกิดขึ้นเอง ปัจจุบันเราเน้นตัวชี้วัด ผลงาน การสอน เป็นการเน้นความเครียด ถ้าใช้ TL จะปรับเปลี่ยนให้คนในองค์กรมีความสุข สนุกกับการทำงาน และส่งผลต่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

รศ. ดร. พญ.ภัทรวลัย ตลิ่งจิตร คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล ให้ความเห็นว่าโควิด-19 เป็นโอกาสที่ทำให้เปลี่ยนแปลงการสอนได้มาก เช่น การนัดประชุม การเยี่ยมนักศึกษา สิ่งที่ยากและท้าทายคือการเตรียมตัวอาจารย์ที่ผ่านมาอาจารย์เตรียมเนื้อหา แต่ขณะนี้ต้องเตรียมโจทย์ และวิเคราะห์สถานการณ์ และก่อนจบการเรียนการสอนอาจารย์มีการสอบถามความคิดเห็น ความรู้สึก ทำให้อาจารย์นำข้อมูลกลับมาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงวิธีการสอนได้ การ reflection ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถือว่าโควิด-19 เป็นโอกาสที่ทำให้เกิด TL และทำให้มีการปรึกษากันเพื่อปรับการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสถานการณ์

